

ערעור פלילי מס' 18/64

היועץ המשפטי לממשלה נגד הלל ר־אליהו שולמן

בבית-המשפט העליון בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים
[12.5.64, 10.3.64]

לפני השופטים זילברג, ברנזון, הלוי

הוק להגנת חייט הבר, תשס"ו-1955 [סה"ח 170, ע' 10],
סעיפים 8(א), 3, 13, 2, 16(7) — תקנות להגנת חייט הבר,
תשס"ו-1955 [קה"ת 509, ע' 789], תקנות 9(א), 11.

בחיפוש שנערך בבית-העסק של המשיבים, נמצאו חיות „מפוזלות“. הם הועמדו לדין לפי
הוק להגנת חייט הבר, תשס"ו-1955. בית-המשפט השלום זיכה אותם, וערעורו של היועץ המשפטי
נדחה על-ידי בית-המשפט המחוזי. היועץ המשפטי עירער שנית, אחרי נטילת רשות.
בית-המשפט העליון, בקבלו את הערעור בחלקו, פסק —

א. (1) שום הגדרה לא תצליח לקבוע בדיוק נמרץ את גבולותיו של המונח „חלק“
של חזיה, אבל התבוננות ברציו לגיס של החוק עשויה לשמש לנו מנתה מסויים.

(2) מטרתו של חוק להגנת חייט הבר, תשס"ו-1955, היא להגן על חיות הבר,
שלא יושמדו ולא ייעלמו מן הנוף הישראלי עקב מעשי ציד. ואם כך הדבר, הרי כל מעשה
העשוי לשמש פתיון ללכידת חייט הבר, מן הדין כי יאסר על-ידי המחוקק.

(3) אם החוק לא יאסור את פשיטת העור והרכבתו על „חוכנו“ של הפחלץ,
יגרור הדבר אתרו ציד חיות בר למען פחלוצן; את זה רצה המחוקק למנוע ומשום כך
יש לראות את העור המופשט כחלק מחיית הבר.

ב. אין כל ענין למחוקק הישראלי למנוע השמדת חיות נדירות השוכנות במדינות
אחרות. ברור איפוא, כי את העבירות של ציד, סחר והחזקה יש לצמצם רק לחיות הבר
שנצודו במדינת ישראל.

ג. לחוקה האמורה בסעיף 13 לחוק הגיל אין מקום תפיסה כלל בחיות מפוזלות.
החוקה היא — כך מוזיב ההגיון — תופסת רק כאשר ברור הוא, מתוך נסיבות הענין,
שהיה ציד לא מכבר, והשאלה היא מי הוא שביצע את הציד הזה. פוזלצים שגילם יכול
להיות כמה עשרות שנים אינם נופלים כלל לתוך החוקה הזו.

מקורות המשפט העברי שאוזכרו:
(לפי סדר אזכורם)

- [א] מסכת כליים, פרק כ"ד, משנה ט'.
- [ב] ירושלמי, שבועות, פרק ג', הלכה ח'.

„מסקידין“, כרך יח, תשכ"ד/תשכ"ה-1964, חלק שני

השופט זילברג

ערעור ברשות על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי, תל-אביב-יפו (השופטים ע' יורן, א' מלחי, מ' צ'דנובילסקי), מיום 18.11.63, ב-ע"פ 479/63, לפיו נדחה ערעורו של המערער על פסק-דינו של בית-משפט השלום, תל-אביב-יפו (השופט י' מגורי-כהן), מיום 27.5.63, ב-ת"פ 1245/63, בו זוכו המשיבים מאובע עבירות לפי חוק להגנת חיית הבר, תשט"ו-1955. הערעור נתקבל בחלקו והדין החוזר לבית-משפט השלום להשלמה.

ג' בך, סגן פרקליט המדינה — בשם המערער ; מ' רפלד — בשם המשיבים

פסק-דין

השופט זילברג : לפנינו ערעור על פסק-ערעור של בית-המשפט המחוזי, אשר אישר את פסק-דינו של שופט השלום וזיכה את המשיבים מן העבירות שיוחסו להם על-פי סעיפים שונים של החוק להגנת חיית הבר, תשט"ו-1955.

המשיבים הם בעלי בית-מסחר לחיות „גופחלצות“. במאמר המוסגר ייאמר, כי מלה איומה זו היא טעות סופר או טעות מעתיק או טעות דפוס של המלה פוחלין, מסכת כלים, פרק כ"ד, משנה ט' וירושלמי, שבועות, פרק ג', הלכה ח'. אך מכיון שנשתרשה הטעות הרי שבשטא כיוון דעל על, ומכנים בשם „פוחלין“ אדר או עור של בעל-חיים, שפושטים אותו מעל גופה של החיה או העוף וממלאים אותו קש או זוזמרים אחרים כדי לשוות לו צורה של בעל-חיים שנצוד. את הפוחלצים הללו הם מספקים, בין השאר, לבתי-ספר לשם לימוד. הדבר הגיע לאוזני האגודה להגנת הטבע, נערך חיפוש בבית-העסק שלהם ונמצאו בו עורבים, נצים, בולבולים, ירקונים, תנשמת, שחף, עורבני, ברווז, מגפה, חרטומן וכיוצא בזה, כולם בצורה מפוחלצת או מפוטמת כנ"ל. המשטרה האשימה אותם בארבעה פרטי אישום :

- א. סחר בחיית בר, או חלק הימנה, ללא רשיון — עבירה על סעיף 8 (א) של החוק ;
- ב. ציד ללא רשיון ציד — עבירה על סעיף 3 של החוק, בצירוף החוקה האמורה בסעיף 13 שבו ;
- ג. ציד חיית בר מוגנת — עבירה על סעיף 2 בצירוף חוקת סעיף 13 של החוק ;
- ד. החזקת חיות בר ללא היתר — עבירה על סעיף 9 (א) לתקנות להגנת חיית הבר, תשט"ו-1955.

שופט השלום המלומד זיכה את המשיבים מכל פרטי האישום, בלי שנתבקשו קודם לכן לענות עליהם. היועץ המשפטי עירער על הזיכוי והפסידה, וכעת הוא מערער לפנינו בערעור שני על הזיכוי מכל פרטי האישום פרט לזיכוי מן האישום הרביעי הנ"ל.

השאלה העומדת בפנינו, כמוה כשאלה שעמדה בפני בית-המשפט המחוזי בדרגת הערר עור, היא בתמצית הרעיונית שבה אם אותו עור של חיית הבר שמרכיבים אותו על הפוחלין הינו „חלק של חיית בר“ במובן החוק הנ"ל. בית-המשפט המחוזי דחה את הרעיון באמרו כי :

„ססקידין, כרך יח, תשכ"ד/תשכ"ה 1964, חלק שני

534

השופט זילברמן

«אין לראות בעור העליון אשר הורד מהחיה ועבר תהליך כימי על-מנת שיישמר במשך שנים רבות ומולא עם חומרים שונים כדי שיוכל לשמש דגם של החיה בצורתה הטבעית, חלק מהחיה».

א והוא מוסיף ואומר :

«כאשר המחוקק מדבר על חלק מחיית בר כוונתו יכולה להיות רק חלק מן החי או חלק מן הגוף אחרי שהומת או מת, אבל על-כל-פנים מבלי ששונתה צורתו או עובד על-ידי תהליך מיוחד של חניטה».

עם כל הכבוד, אינני יכול להסכים לרעתם זו של השופטים המלומדים. לא אבוא להג-
דיר הגדרה מדוייקת מה נחשב ומה לא נחשב ל"חלק" של החיה. שום הגדרה לא תצליח לקבוע
בדיוק נמרץ את גבולותיו של מונח זה, אבל נראה לי כי התבוננות ל-רציו לגיס של החוק
עשויה לשמש לנו מנחה מסויים. מטרתו של החוק היא להגן על חיות הבר, שלא יושמדו ולא
ייעלמו מן הנוף הישראלי עקב מעשי ציד. ואם כך הדבר, הרי כל מעשה העשוי לשמש פתיון
ללכידת חיות הבר, מן הדין כי יאסר על-ידי המחוקק. פוחלץ הוא ללא ספק חפץ יקר ערך,
הוא גותן למסתכל בו אשליה של עוף או חיה שנצודו, ואם החוק לא יאסור את פשיטת העור
והרכבתו על "תוכנו" של הפוחלץ, הדבר יגרור אחריו ציד חיות בר למען "פחלוצם"; את זה
רצה המחוקק למנוע, ומשום כך חייבים אנו לראות את העור המופשט כחלק מחיית הבר.

בא-כוח המערער טען לפנינו, כי לגבי אותם פוחלצים שיובאו מחוץ-לארץ תבטל רק
אשמת הציד אבל לא אשמת הסחר וההחזקה ללא רשיון על-פי פרטים א' ו-ד' הנ"ל של
גליון-האישום.

אין אני מסכים לכך. הרציו לגיס של החוק הנדון גלויה וידועה כפי שצויין לעיל, ואין
כל ענין למחוקק הישראלי למנוע השמדת חיות נדירות השוכנות במדינות אחרות. ברור
איפוא כי גם את העבירות של סחר והחזקה יש לצמצמן רק לחיות בר שנצודו במדינת
ישראל.

ואשר לחזקת סעיף 13 שהאישום בפרטים ב' ו-ג' מסתמך עליה נראה לי, כי לחזקה זו
אין מקום תפיסה כלל בחיות מפוחלצות. החזקה היא — כך מחייב ההגיון — תופסת רק
כאשר ברור הוא, מתוך נסיבות הענין, שהיה כאן ציד לא מכבר, והשאלה היא מי הוא שביצע
את הציד הזה. פוחלצים שגילם יכול להיות כמה עשרות שנים אינם נופלים כלל לתוך החזקה
ההיא, ולכן יש לבטל את פרטי האישום ב' ו-ג' הנ"ל.

הצעתי היא איפוא לבטל את פסקי-דינם של בית-המשפט המחוזי ובית-משפט השלום,
ולהחזיר את הדין לבית-משפט השלום על-מנת שישמע את הגנת המשיבים, כלפי האישום
הראשון בלבד, לרבות את הטענה שתוכה — אם תוכה — כי חלק של הפוחלצים הללו יובא
מחוץ-לארץ.

השופט הלוי

השופט ברנזון : אני מסכים.

השופט הלוי : אני מסכים.

- א נכון הדבר כי "פוחלץ" אינו מהווה "חיית בר או חלק ממנה", אבל פוחלץ מכיל חלק — וחלק חשוב — של חיית בר, ולכן חלה עליו הוראת הסעיף 8 (א) לחוק, הקובעת כי "לא יסחר אדם בחיית בר, או בחלק ממנה, אלא ברשיון מסחר בחיית בר", לפי לשונה ולפי רוחה. אם אסור לסחור בחלק בלתי מעובד של חיית בר, הרי עיבודו לפוחלץ אינו מוציא את החלק מכלל האיסור. יש להזכיר כי גם מלאכת הפיחלוצ ("מלאכת מילוי עורות של חיות בר") טעונה היתר לפי תקנה 11 לתקנות להגנת חיית הבר, תשט"ו-1955, תקנה שהותקנה מכוח הוראה מפורשת שבסעיף 16 (7) לחוק.

- ב מאידך, פוחלץ שיובא מחוץ־לארץ אינו מכיל חלק מחיית בר שהיתה אי־פעם בארץ, ולכן אינני חושב שאיסור הסחר בלי רשיון מאת שר־החקלאות חל על פוחלצים מיובאים (להבדיל מפוחלצים שנעשו בארץ, מצד אחד, ומחיות בר המיובאות כשהן חיות, מצד שני). לפיכך על המשיבים להשיב על הפרט הראשון של כתב־האישום, ובמידה שהפוחלצים הנדו־נים יובאו מחוץ־לארץ תשמש להם עובדה זאת הגנה טובה.

- ג אשר לפרטים השני והשלישי, בו הואשמו המשיבים ב"ציד" בניגוד לסעיפים 2 ו־3 לחוק, לא הובאה כל ראיה לכאורה כי המשיבים, בעלי בית־מסחר לפוחלצים בתל־אביב, הם אשר צדו את חיות הבר (או מקצתן) שפוחלציהן נמצאו בחנותן. החזקה שבסעיף 13, כי "נמצאו בחזקתו של אדם ציד או חיית בר מוגנת . . . . רואים אותו כאילו ניצודו על־ידיו . . . . עד שלא הוכיח היפוכו של דבר", אינה חלה לפי דעתי על פוחלץ, לפיכך יש לדחות את הערעור על זיכוי המשיבים מאשמת הציד.

- ד לפיכך הוחלט לקבל את הערעור בחלקו ולהחזיר את הדין לבית־משפט השלום בהתאם לאמור בסוף פסק־דינו של השופט זילברג.

ניתן היום, א' בסיון תשכ"ד (12.5.1964).

ה

ז